

Preplatiti za Šibenik  
I Austro-Ugarsku godišnje K. 14,-  
polugodišnje I tromjesečno suraz-  
mjerno, mjesečno K. 1.20  
Pojedini broj 10 para  
Oglasi po cijeniku  
Plativo I utuživo u Šibeniku.

# HRVATSKA MISAO

Uredništvo I uprava nalaze se na trgu  
sv. Frane Iza obč. perivoja  
Vlastnik, Izdavaatelj I odgovorni ure-  
dnik JOSIP BREZGA  
Tiska: Hrvatska Zadruga Tiskara u  
Šibeniku, u. z. s. o. J.

Izlazi srijedom I subotom

God. I.

Šibenik, 27 kolovoza 1913.

Br. 14.

## Najsigurnija zaštita autonomije.

U strankama saborske većine izbuđio se odjednom osjećaj ustavnosti. Odras tog izbuđenja bio je u poznatoj demonstraciji njenih zastupnika, nastanjenih u Zadru, proti namjestniku grofu Attems u prigodom kraljevdana. Logično bi bilo, da je toj demonstraciji sudjelovao i predsjednik sabora dr. Ivčević kao predstavnik ustavnog zakonodavnog tijela i prve autonomne oblasti u zemlji, ali da nam se ne reče, e hoćemo cijepati dlaku, preći ćemo preko tog protuslova.

Kao stranka, koja baš u hrvatskom ustavu ima svoje temelje i koja je izrazito slobodarska jer teži za slobodom naroda, radujemo se svakoj akciji koja ide za učvršćenjem ustavnih slobodina. Ako nas pak korak zastupnika saborske većine ne može oduševiti, razlog je tomu u razlikosti shvaćanja ustavnosti koja dijeli nas od stranaka saborske većine. Privremeni položaj, u kojemu se nalazi Dalmacija, koji se s hrvatskim ustavom, te je ovom shvaćanju stranka prava davala izražaja preko svojih zastupnika bilo državopravnim ograda u carevinskom vijeću bilo namjestničkim adresama, a jedan od takvih prosvjeda sastojao se i u odklonu poziva na dinere kod namjestnika. Ovo smo bili dužni izaknuti, ne da bagatelismo razloge prosvjedu gospode na kraljevdan, nego da upozorimo na programičko stanovište naše kao državopravne stranke koja u pojavama „neustavnog stanja, kršenja autonomije občina i policijskog sistema“, koje odjednom opaža saborska većina, vidi tek logičnu posljednicu nenaravnog položaja Dalmacije.

Ali „*contra factum non valet argumentum*“, pa i mi moramo da računamo sa činjenicama i da prema tome naš rad udesimo, e da sprječimo, u koliko je moguće, da se ovaj nenaravni naš položaj ne izrabljuje protiv nas, protiv narodnog našeg obzanka i protiv naših državopravnih težnja.

Stranci prava jamačno ne može se predbaciti, da je ista poduzela da se ovaj nenaravni položaj Dalmacije učvrsti, još manje da je težinu ovog zla mjerila prama simpatiji ili antipatiji predstavnika režima.

Nije stranka prava ovo zlo za to smatrala manjim jer je vlast u zemlji imao u rukama domaći čovjek, pače nije mogla a da režim domaćeg čovjeka ne pobija držeći takav režim u mnogočim pogibelnijim od importirane tuđinštine. Još manje je stranka prava tražila ideal namjestništva u bud kojem kulturnom austrijskom Nijemcu, kako ga je predstavljao dr. Smolčić u jednom svom govoru pred carevinskim vijećem.

Bio tko bio na stolicu namjestnika Dalmacije, nastojanje svih nas mora biti da se ovo nešto, takozvano autonomije ne izvrgne protiv nas. Da toga ne bude, red je osigurati se proti izigravanju zakona ma s koje strane. Pogotovo pak moramo se osigurati proti izigravanju zakona od strane jedne domaće stranke protiv drugih stranaka u zemlji, da protunarodnom sistemu ne pružimo sami oružje kojim će nas udarati.

Priznat će nam svaki objektivan, da se je u tome pogledu u Dalmaciji i suviše grješilo. Autonomija pokrajine i autonomija občina izrabljivahu se i izrabljivaju se od vladajućih stranaka na štetu drugih. Ako pak mi

sami kidamo zeleno granje sa stabla te naše bajoslovne autonomije, koje onda čudo da sistem uzima i volje i snage da nas ostavi na samoj suhoj grančici!

Poštovana saborska većina sjetila se da prosvjeduje proti neustavnom stanju, proti kršenju autonomije občina i policijskom sistemu u zemlji. A što je bio dosad život saborske većine ako ne izigravanje zakona na korist njenu a na štetu stranke prava? Nije li svojim dosadanjim djelovanjem saborska većina protiv nas pravaša brusila mač, da mu oštricu osjeti sada i sama? Ili je ustavno i zakonito bilo stanje kojemu bijahu izvrgnuti pravaši Makarske počam od glasovitih saborskih izbora god. 1895?

Gospoda se dižu u obranu autonomije občina! A što je ostalo od te autonomije nakon postupka saborske većine sa pravaškim občinama Makarske, Visa, Gradca, Opuzena, Nina, Raba, Metkovića, Supetra, Biograda itd.? Razpust občine Kaštel-Sućurca alarimirao je saborsku većinu i izazvao u njoj bojno razpoloženje proti namjestniku. Ali namjestnik se poslužio pravom koje mu daje § 110. občinskog zakona, od iste saborske većine glasovana, kojim se je pravom namjestništvo pod Davidom i Nardelijem, na zahtjev Zemaljskog Odbora, poslužio neprobjeno puta protiv pravaških občina. Zašto su gospoda glasovala taj dvosjekli mač?

Proti postupku mješovitog povjerenstva za občinske izbore mi smo pravaši dizali neprobjene i opravdane tužbe. Ne jednom je to isto povjerenstvo u dva jednaka slučaja dalo različite rješidbe. Zašto riješenja mješovitog povjerenstva nisu normativna za svaki identični slučaj? A koliko je tek rješidaba Upravnog Sudišta, koje bile nama u prilog, od namjestništva bilo izigrano, tako da pravaši nemože doći do prava dotičnim rješidbama dosudjenog! Eno novijeg slučaja s občinom gornjo-primorskom, a da ne spominjemo postupak s Visom gdje su rješidbe Upravnog Sudišta ostale samo mrtvo slovo. Zašto da rješidbe Upravnog Sudišta ne imadu u svakom slučaju stvarnu krepost a ne samo gljedaše tek načelnu, formalnu?

Postupak saborske većine išao je dosad za tim, da stranku prava depozedira, da je učini bezpravnom, da je liši svih njenih položaja, da joj sprječii ma i najmanje sudjelovanje u upravi zemlje. Nije li značajna činjenica, da više od dvije petine pučanstva (koje svoje povjerenje poklonilo stranci prava) nema udjela u upravi svog vlastitog imetka, već se Zemaljski Odbor smatra domena, podvornica stanovite grupe! Zar se zaštićuje autonomija kada se u skoro polovici pučanstva izbuđuje nepovjerenje prama onim istima koji bi toj autonomiji imali biti garancija i podporanj?

Bjelodano je dakle protuslovlje u koje upada saborska većina svojim nenadnim izstupom u obranu autonomije i ustava. Nardelijevoja bezakonia ne dobivaju priliku zakonitosti samo za to jer počinjena na štetu stranke prava, niti zakonitosti Attemsove uprave postaju bezakonij samo za to jer su na štetu saborske većine.

Ako je gospodi od hrvatske, demokratske i srbske stranke uistinu do ustavnosti i autonomije, to bi

imali posegnuti za radikalnim lijekom: reforma Zemaljskog Odbora, reforma sabora, reforma občina. Cijeli naš autonomni pokrajinski i občinski život mora se postaviti na nove temelje, da bude onemogućeno izigravanje zakona bilo na čiju štetu i da bude zajamčena poštena uprava. Iz občinskog zakona, iz izbornih pravilnika mora nestati svih dvoumlja, svih ventila prikladnih za raznovrstna tumačenja, za svakojake protuzakonitosti. Nova vremena traže reformu sabora, na temelju novog izbornog reda, na demokratskom temelju, a nadalje reformu Zemaljskog Odbora, da stranke imaju u upravi zemlje udjela prema svojoj jakosti. Jednom reformirana glava, doći će i do reforme udova, občina, te će međustranački Zemaljski Odbor biti najbolja garancija za dobru i poštenu upravu.

Prosvjedi, poput onog najnovijeg proti namjestniku grofu Attems, ostaju nam smiješni, jer im je očita svrha da se omogući povratak nepravda i bezakonia na kojima se jedino održavala saborska većina. Nas u takovom radu neće i nemože biti, spravnij uvijek da se radjemo složni sa svakim u nastojanju, da se izčupa zlo u njevoj klici. Reforma dakle in *capite et in membris*, a sve drugo ostaje za nas tek „*občina utvaraška peljanija*“.

## Vič. Prodan o sporu u stranci.

Predsjednik naše stranke vič. Prodan osvrće se u „Hrvatskoj Kruni“ na spor u stranci izazvan Drinković-Krsteljevim smutnjama.

Iznijev, kako je došlo do toga da je sam blagopokojni utemeljitelj stranke dr. Starčević pristao da se u program stranke unese okvir, vič. Prodan iziđe da je riječ „okvir“ bila odjek onih Starčevićevih riječi prije programa napisanih: „nije istina da je politika stranke prava neprijateljska dinastiji, da podkopa prijestolje, da ruši udjel i vlast vladarsku i državu mu; nije istina, da je politika stranke prava neprijateljska Austriji“.

Vič. Prodan nadalje veli, kako je „u svako doba bila daleko od dalmatinskih pravaša i sama pomisao, da bi „okvir“ bio ušao u program prevorom ili narucen, kako se to čulo na sjednici gradjana u Šibeniku. Otvrd je veliki i iskreno bilo štovanje dalmatinskih pravaša prema utemeljitelju stranke prava blagopok. Starčeviću, a da bi oni bili mogli posumnjati i samo za čas, da se Stari davo varat ili da radi po tuđem čestiti, u onako važnom postu“.

Radi „okvira“ ne treba da se svadjamo zaključuje predsjednik pokrajinske naše organizacije. „Program je: volja, nepokolebiva volja naroda da stee jedinstvo i slobodu. Može li u okviru? Ne može li se, ne treba kazat što za tim stjelji“.

Govoreći o samom sporu u Šibeniku, vič. Prodan veli, da predmet spora ne odnosi se samo na Šibenik već koješta i na obće političke interese, pa nastavlja:

„Svak će rado uzet na znanje distinkciju „Hrv. Rieči“ o klerikalstvu i klerikalstvu i uvjeravanje, da ona nije proti crkvi i svećenstvu, ali dok se istodobno preveć često generalizuje i „ok se nahodi većina da je u taboru narodnih dušmana, dok svak zna, da je taman protivno, sve distinkcije i sva uvjeravanja neće moći uništiti neodoljiv udar one mase koja dipli skupa sa „Hrv. Rieči“, a koja ne šteti ni najuzvišeniju i najugledniju vlast ovoga svijeta.“

I u najnovijim brojevima „Hrvatske Rieči“ počinjena je s gornjeg vida jedna, po našem mišljenju, pogreška i bez sumnje

jedna velika nepravda. „Hrvatsku Rieč“ nabraja one koji su u zadnje doba odbili „Hrvatsku Rieč“. Pri tom iznosi najradje i skoro izključivo imena raznih svećenika i prikazuje ih svih obćenito kao robove tuđinske zdube. Bit će koji, ali riedko koji, jer priznajemo, u svakoj i najboljoj pšenici ima ljulja, ali stavljaš onako na „berlinu“ sva ona imena, kao da su svi postali slavo-srbi najgore dlake jer su odbili „Hrvatsku Rieč“, to je čin veoma nepravedan i po svećenstvo teško uvredljiv.

Medju uzroke, koji ozlovoljuju občinstvo proti „Hrvatskoj Rieči“, spada, osim miana kulturne naravi, i njezin noviji politički kurs.

U novom se pravcu opaža u glavnom dvoje: zešča borbi proti austrijskoj misli, u koliko je ona u sukobu sa hrvatskim interesima, i narodna baza borbe. Na prvi mah oboje izvrsna politika. I prva jest, ostaviv pokudnu formu na stranu, baš izvrsna, skroz pravaška. Ne tako druga. Narodna borba umjestna je i korisna samo onda kad je na polju narodnosti, na polju jezika. Tu se Srbi i Hrvati i svi uobće Slaveni mogu i moraju naći skupa. Primjere solidarne narodne borbe imali smo i mi u Dalmaciji više puta i u novinstvu, i u občinama, i u raznim društvima i u saboru itd. Izpred njemačkoga, talijanskoga, magjarskoga jezika, ne smije se nalazit nego jedan taboz: svi Slaveni moraju bit u njem zastupani.

Ali stranka prava ne bori se samo za hrv. jezik. Ona se bori za ono što je pred-uvjet gospodstvu i samoga hrvatskoga jezika: za izključivu hrvatsku zapovjed u svim hrvatskim pokrajinama, za ostvarenje narodnoga jedinstva i za ostvarenje prava samoodluke, na celom obsegu hrvatskoga teritorija. Istina, „Hrv. Rieč“ ne napušta to s vida, i ona to hoće, ali ide putovima koji do toga ne vode. Ona stavlja volove izpred kola i hoće odmah neto, što bi moglo nadoč istom onda kad bismo bili gospodari svog udesa. Da se ovo posljednje postigne, narodna baza sama nije dostatna. Hoće se narodna i državopravna, a državopravna ne ima obćeniti, neizvjesni, narodni, nego specifično hrvatski karakter. I izključivo hrvatski, te ne samo ne ilirski, jugoslavenski, srbsko-hrvatski, nego samo i izključivo, ponavljamo, hrvatski. Srbo-hrvatštini se vlada ne protivi, ni Talijanski i Talijani, ni Nijemci, ni Magjari. To njima ne smeta. Srba i Hrvata ima i u Ugarskoj, između Dunava i Drave, odnosno Karpata i Dunava i njima Magjari, pridržavajuć dakako sebi ono što je glavno: komandu, jamčeć čak osnovnim svojim zakonima obznanak i razvitak narodnosti, poimence Srbima, pravim i religioznom; dala im je čak i crkveno-školsku autonomiju na hrvatskom zemljištu.

Sama narodna baza to je program i socijalista, inače internacionalaca. Ali to je teorija tako pogibelnja, da ovladajuće otvaranje Julianovih i Schulvereiniovih škola i na najčišćem hrvatskom teritoriju.

Znamenitost je dakle komande nad sve ine. A da do toga dodjemo nemamo nego dva načina borbe: ili silom silu odrinut, ili borit se na osnovi svojega prava, na onoj osnovi na kojoj se bori brojem slabija Ugarska proti Cizlitali, slabija Saksonska, Bavarska i t. d. proti puno jačoj Pruskoj. Da se silom odrvat svima ne možemo, bez još čije pomoći, to je jasno ko sunce. Sila mogla je odlučiti dok su malne svi generali u Austro-Ugarskoj monarkiji bili Hrvati, dok je skoro polovica kopnene vojske bila hrvatska, dok su hrvatski banovi, pa bili oni i sa mitrom na glavi, bili u isto doba „supremus regni capitaneus“. Ali ta su vremena prošla.

Pomoć pak iz vana može ne nadoč nikad, ili posve kasno, a možemo li mi medjutim odoljet svemu onomu što se s našim narodom i teritorijem događa? I smijemo li čekat ono što je samo moguće.

nesigurno, nelizvijestno i što može nadoći i ne nadoć?

Svakako, tko hoće i u to da se nada red je sa svoje strane da bude *spravnan*, red je da se zna da je cilj svima Hrvatima jedan, da je svima volja i odluka jedna, a to se jedinstvo misli i težnja u našem narodu očituje *jedino kroz stranku prava*. Nije li dakle prva dužnost čuvat snagu i jedinstvo stranke prava kao najveći paladij bolje budućnosti i nije li najveći zločin rušiti ili slabit kompaktnost i slogu stranke?

Tko će ikad za nas misliti dok ne zna radi vrhovanja nesretne naše inteligencije: *kako se zovemo? za čim idemo?* i dok ne zna može li računat na jedinstvo naše misli, jedinstvo naših čuvstva, te na odlučnost naše volje i jakost naših mišica?

Dakle ni sila, ni vanjske okolnosti ne bi nam mogle pomoći bez domaće organizacije i sredjenosti.

Dodaj, da program same sile: što nam stavlja *medjutim* u izgled? *Veće robstvo*.

S toga stranka prava, kao stranka koja hoće da *postigne* svoj cilj, nije u prvom redu za silu, nego je u prvom redu za *pravu*, koje i najvećoj sili odolijeva i ne za samo prirodno, koje pomaže i odnemaže, nego i za pisano, ugovoreno, historijsko, koje je posvuda u svijetu još vrijedno i ugledno i koje ne mre i zatirio bit ne može, kako može bit zatirta sila od druge sile jače ili sretnije.

Narod ne povjerava svoj udjes samom silepu omiljku bajuneta ili jednako silepu zrnju puške i tova, narod koji ne igra svojim životom va *banque*, kad se džilfne hoće da i pogodi, hoće da bude *stalan o svojoj pobjedi*!

Ovakvo predsjednik naše stranke, kojemu firma Krstelj-Drinković sigurno ne će poreći kompetencije. Razlaganja predsjednikova podpuno se podudaraju s našim novinstvom i s pisanjem ostalog pravačkog stanovništva i tu već leži osuda pogubnih Drinković-Krsteljevih petljanja.

## Za male posjednike.

U Englezkoj razvija se borba neobična na evropskom kontinentu. Dvije stranke — unionisti i radikalni — suprostavljaju se jedna protiv druge na široko zasnovanim aktuelnim programom, u koji ulaze uz državopravno pitanje autonomije Irske i razna gospodarska, socijalna i carinska pitanja. Tako su obe stranke uzete u svoj izborni program veliko pitanje stvaranja malog zaštite posjeda.

Pitanje malog posjeda uređeno je u Francuzkoj. Za treće republike Francuzka je podigla seljačstvo do pravog blagostanja; tu je mali posjed postao i ostao onaj, što mora da svuda bude, naime temelj države i naroda, izvor narodnog blagostanja i narodne snage.

Nažalostniju sliku u pitanju malog posjeda pruža Englezka, pa nije čudo da obe velike stranke hoće da ovo pitanje izraze u izborne svrhe. Unionisti (pozicija) hoće da narodnu privredu učvrste malim posjednicima dočim liberalci (vladinovi) idu za tim, da urede stanje poljskih radnika donekle socijalističkim načelima. Unionisti tvrde, da je mali posjed najbolji za zdravi narodni razvitak, jer čini čovjeka samostalnim i samosvjestnim.

U Francuzkoj 88% težaka jesu istodobno i vlasnici zemlje, dočim u Englezkoj samo 12%. U Englezkoj posjed zgrće se u ogromnim latifundijima, tako da je cijelo zemljište u rukama nekoliko. Sami zakoni sprječavaju komadanje i prodaju posjeda. Tko hoće da kupi jedan posjed, mora da plati unapred 20%. Unionisti naprotiv sada agitiraju tim, da država sama mora u najumjereniji kamatnjak predjuditi cijeli iznos potrebit za kupnju jednog posjeda. Država mora zatim da podupre malog posjednika da na svom zemljištu sagradi si kućicu. Uz ove veoma skupe osnove moralo bi se još dati snažan poljoprivredni odgoj te moćna mreža banaka i seoskih blagajna, kojih u Englezkoj fall.

Ova borba za mali posjed u Englezkoj našla je odjeku i u Italiji, gdje su također prilike malog posjeda vrlo slabe. Bivši ministar Luzzatti radio je svojedobno na tome a ni sada ne propušta prilike da upozori javnost i zanimane krugove, da je pitanje uređenja i zaštite malog posjeda upravo životno. Ideje Luzzattijeve mogu se prenijeti i na naše prilike, pa zato čemo da ih ukratko izcerpimo.

Mi tražimo — veli Luzzatti — kao u Francuzkoj i drugdje, da se malo po malo snize svi porezi i sve daće, koje terete seoska siromašna zemljišta i male seoske zgrade; da se ukinu sve pristojbine za djela i spise koji se odnose na racionalno uređenje, zaobljenje i dijeljenje seoskih dobara. Treba pak da nestane fiskalno brbljanje da se naime sva zemljišta imaju teretiti porezom po načelu, koje nije drugo već izlika. da su odnosi porezi realni, a ne personalni; ovo je u istinu prosta igra rieči, dočim se na taj način baš lično tereti ogromni dio poreznika i to najbiednijih.

Potrebito je svišće da se podupre unapredjenje kooperativnih zadruga, te seljačkih udruženja na osnovi uzajamnosti, osobito za svakovrstna osiguranja.

Zurna je pak potreba, da se osnuju vjersijski zavodi u osobitom obliku; i baš u prvom redu — na osnovi štednje, branci da se bave nesigurnim poslima, a gledajući, da oni opet prionu uz čedna načela, kojima su počeli da rade među seoskim pučanstvom. Osim toga morat će i država da djelomično sudjeluje pri izplaćivanju kamata, eđa tako odnosi zavodi budu mogli poslovali pri otkupu malih posjeda na način, da i siromašniji uzomgnu postati mali posjednici. Napokon se za ovake zavode moraju da nadju takodjer sredstva u svrhu, da se mali posjedi poboljšaju i da se uzomgnu brzo naknaditi štete, koje kadkad nastaju iz elementarnih sila.

Napominjem i to, da treba doznačiti onim seljacima, koji nemaju vlastitoga zemljišta, dijelova neobrađenih javnih dobara, pa bilo i u obliku vječitog ili trajnog najma, ali uz obvezu, da odnosa dobra obrade i uzdrže plodonosnima. Osim diobe javnih dobara, t. j. onih, koji pripadaju državi, pokrajinama i občinama, te su neobrađena, morala bi se razdijeliti i sva ostala neobrađena dobra, komogud, pa i privatnicima pripadala, jer neobrađena tla na svijetu ne smiju da leže, a oni vlasnici, koji zapuštaju zemlje ne zaslužuju osobitih obzira.

Mi pak držimo, da treba istodobno izdati posebne zakone i stvoriti posebne socijalne uredbne za zaštitu maloga posjeda i na ustanovljenje t. zv. obiteljskih dobara.

A kad ovo napominjem, želim da budemo vru shledčega na čistu propis, da se mala obiteljska dobra ne smiju prodati, ni inače otudjeti, ne smatram ja nikakvom osobitom koncesijom; to je u istinu samo nadodatak ili upodunjenje one odredbe, koja već u građanskom zakoniku za gazde postoji. Kako je naime bilo dopušteno, da se mogu osnivati t. zv. „maggiorasci“ (fedecommissi) za plemiće i ime gazde, tako mi danas želimo, da se po zakonu budu mogli stvarati „maggiorasci“ za male seoske posjednike, koji žele i hoće, te rade i nastoje, da se odkupe i da budu i da ostanu slobodni zemljoradnici na svomu, za se i za svoju obitelj, koja također na obiteljskom dobru neumorno radi.

A da životna krv uzomgne kolati kroz sve dijelove malih posjeda, potrebno je da se između njih provede jedna što gušća mreža seoskih puteva, da se tako olakoti saobraćaj ne samo zemljoradniku, već i blagu svake vrsti i da se omogući brzi, laki i sigurni prenos svakojakih strojeva i plodova.

Pasquale Villari zagovara, da se osnuje „javni zavod“ za nabavu maloga posjeda za izseljenike, koji se vraćaju u domovinu. Kad se naime izseljenici vraćaju u domovinu, tad više puta skupo plaćaju polje i livade, vinograde i maslinjake, koje su bili prisiljeni da ostave; a i kod ledine znade znade se danas spekulirati — osobito sa strane lihvara — pred licem naših „Amerikanaca“, koji su kadkad prisiljeni da skupo plate i komadić zemlje, eđa dodju do svoje kućice i baštine u rodnomu mjestu. S toga je dužnost, da se ovima olakoti nabava svakoga pedija zemlje, koji željno traže.

Luzzatti traži, da se mase Italije povrate od industrije materij zemlji, jer samo mali posjednik vezan je uz rodnu grudu i spreman da je brani. Kako i kod nas u Dalmaciji u novije doba narod zahvata manija da napušta polja i baca se u industriju, dobro je da primjere nastojanja englezkih i talijanskih državnika dobro uočimo i da ih slijedimo.

**PREDPLAČUJTE SE NA „HRVATSKU MISAO“!**

## Domaće vijesti.

Hrvatsko pitanje pred međuparlamentarnom konferencijom. Bivši predsjednik peštanskog parlamenta Albert pl. Berzeviczy doznao je da na međuparlamentarnoj konferenciji, koja će se održavati početkom rujna u Haagu, kani više južnoslavenskih zastupnika austrijskog carevinskog vijeća iznijeti na tapet spor između Ugarske i Hrvatske. On radi na tome, da ugarski članovi unije, koji pripadaju narodnoj stranci rada, podju u što većem broju na haazku konferenciju da budu mogli uspješno suzbiti napadaje austrijskih južnih Slavena.

Preporučit je hrvatskim i slovenskim zastupnicima da u što većem broju sudjeluju ovoj interparlamentarnoj konferenciji.

Čestitke barunu Skerlecu. I gradsko zastupstvo u Osijeku, na predlog delegata i podnačelnika dra. Pinterovića, osudilo je atentat i čestitalo barunu Skerlecu na spasenje.

Splitška „Sloboda“ u više navrata žestoko se bila okosila na koaliciju radi njenog plaženja pred Skerlecom i osudjivanja atentata. Sada „Sloboda“ žali što je tako pisala proti koaliciji. Do koji dan će se još „Sloboda“ naći među čestitarim Skerlecom.

Zdravstveno stanje baruna Skerleca, koje se bilo pogoršalo, opet se znatno poboljšalo te je smatrano izvan svake pogibelji.

Hrvatsko-slovenski katolički kongres u Ljubljani započeo je velikim svečanostima dne 23. ov. mj. „Slovenec“ je toga dana izišao u svečanom ruhu sa hrvatskom i slovenskom zastavom te hrvatskim i slovenskim grbom. Sudjeluje uz Hrvate i veoma velik broj Čeha i Poljaka.

U subotu večer iza sastanka slovenskih djaka bio je u velikoj dvorani „Hotela Union“ komers, na kojem je prisustvovalo više od 2000 osoba. Od hrvatskih su i slovenskih biskupa bili prisutni: nadbiskup Bauer, Mahnič, Šarić, Marčić, Gijvoje, knez-biskup Jeglić i Karlin. Osim njih su bili na komersu zem. poglavica Dr. Šusteršić, Pegani i Lampe. Od hrvatskih su zastupnika bili prisutni Milobar i Hrvoj. Od Poljaka bili Sapiecha (Varšava) i barun Smiechow. Predsjednikom je komersa izabran Dr. Pogačnik, predsjednik slovenskih „Orlova“ U pozdravnom govoru pozdravio je pojedince sve biskupe i strane delegate. U ime biskupa odgovorio je na pozdrav nadbiskup Dr. Bauer. Dr. Šusteršić zagovarao je u svojem govoru koaliciju svih katoličkih slavenskih naroda. Pozdravio je prisutne u ime Kranjske-slovenskih zastupnika i hrvatsko-slovenskog kluba na carevinskom vijeću. Osim njega pozdravljaju sastanak Poljak Antun Strazinsky (Krakov), Sofija Kavališak u ime poljačkih žena. U ime Čeha gradski vijećnik u Kromerizu Urban. U ime Hrvata odvjetnik Dr. Markulin, a u ime hrvatskih seljaka Ivan Faneč iz Gračana. Za njihovih su govora otpjevanje himne svih katoličkih Slavena.

Sa kongresa poslani su brojavni pozdravi Nj. Veličanstvu kralju, prijestolonasljedniku i papi, od kojih je odgovor već stigao.

Protiv uljarskom odsjeku iznio je u „Našem Jedinstvu“ neko „x. y“ dugu listaniju. U zadnjem spominje i naš list, te pita, odakle smo doznali za neke uredbne tijta. Na odgovor velimo, da smo ih doznali od one iste osobe, koja ih je iznijela na tajnoj (tobože) sjednici. Što smo u našem članku u predmetu pisali, pri tome ostajemo i ponavljamo, da je Dalmacija do danas nazadovala u gospodarskom pogledu uprav stoga, jer su, kad se je ma tko našao da pametno započne, našli uvijek dotepuzi ili domaći usijanci, koji su u ljudima ubijali i ono malo dobre volje, štu su imali.

Razni procesi govore jasno, odakle je naručena sva hajka na stanovite osobe. Iz busije napadati kao da je postala neka moda, ali moda unesana izvana, jer dalmatinac što ima da učini izvrši očito. Dopisnik „N. J.“ nije imao srca da sve ono što je u svojoj kobasici iznio kaže u lice ondo i onome kojemu je imao. On čini isto tako, kako je učinio onaj famozni suradnik „Slobode“ kad je u njoj iznio tobožni neupjeh „Zadružnog Saveza“ iza kako je rad ovoga svojom prisutnošću na obćići skupštini odobravao.

Na ostale neumjestne prigovore mi se ne osvrćemo, jer imamo prešnjeg posla,

već poručujemo onima, kojima je do rata i klanja, da Dalmacija nije zato, jer u njome nema pasmine ratobornih pijevaca.

Širenje kolere u našim krajevima. U Starom Slankamenu 36-godišnji ratar Ilija Pribil, koji je bio zaposlen na Dunavu kao ribič, obolio je i umro 17. o. mj. od azijske kolere. Iz staropazovačkog kotara javljeno je da je u Starom Slankamenu obolio od 50, na 21. o. m. 26-godišnji ratar Matija Lux uz sumnjive znakove azijske kolere. Nadalje se javlja po jedan slučaj oboljenja u Karlovcima, Martincima i Bošnjacima. Od 12. srpnja o. g., kadno se u Mitrovici pojavio prvi slučaj azijske kolere, faktično je od potonje oboljelo u Hrvatskoj svega do uključivo 20. o. m. 9 osoba, od kojih je njih 5 umrlo. Kolerni su se slučaj desili u ovim mjestima: u Mitrovici 1, u staropazovačkom kotaru 3, u gradu Zemunu 1, u Martincima, kotar Mitrovica 1, te u Progaru i Kupinovu, kotar Zemun 2 slučaja.

Iz Sarajeva pak javljaju: U Donjoj Tuzli nema novih slučajeva a u Gornjoj je Tuzli jedan nov i dva smrtna slučaja. U občinama Bukinje, Plavi Dol, Simin han nema novih slučajeva. Isto tako u Slavonju i Bikovcima. U Gračanici je jedan smrtni slučaj i jedno novo oboljenje. U Samcu nema novoga slučaja, a kod dosadanjih triju bolesnika bolest traje dalje. U kotaru Brčkom imade i jedan novi slučaj i u svemu dosada 9 bolesnika i 2 prenosioa kolere. U Oštroj Luci nema nijedan novi slučaj, a jedan je odprje. U Sakavcu i Bijeloj konstatirana su 3 nova slučaja.

## Gradske vijesti.

U fond „Hrvatske Misli“ darovao je gosp. Henrik Bulat K 2 da počasti uspomenu pok. Vilima Dellagiovanna. Uprava lista najljepše zahvaljuje.

Vilim Dellagiovanna, brat odličnog našeg sumišljenika gosp. Justa Dellagiovanna, preminuo je u cvjetu mladosti. Vijećni mu pokoj a ucviljenoj obitelji naše saučestel

Odpušt prigrućnika slijedi prema odrednoj oduzi mjeri. U subotu popodne bijahu ovdje na prolazku mnogobrojni prigrućnici iz Dubrovnika. Izčekalo ih je častnično odvješnje posade sa glazbom. U ponedjeljak pak odputovali su Lloydom put Trsta mnogobrojni prigrućnici odvješnje regimente br. 23, većinom Česi. Odpratio ih cjelokupno častništvo sa glazbom. Česi su bili razdragani i odijelili se od Šibenika uz pjevanje „Gdje je stanak moj“.

Školska godina u reformnoj realnoj gimnaziji u Šibeniku počeo je dne 18. septembra, službom Božjom, dne 20. septembra počinje redovito poučavanje.

Upisivanje učenika u I. razred biti će 14. i 15. prijamni ispit za I. razr. biti će 16. popravni, naknadni i prijamni ispiti za razrede više od prvoga dne 16. 17. 18. i 19. Učenicima, koji su ovaj zavod pohađali, imaju se prikazati dne 16. i 17. od 9—12 s. pr. p. i donijeti sobom godišnju svjedočbu.

Učenicima, koji se upisuju u I. razr., imaju donijeti sobom: krštenicu, kojom će dokazati da su navršili 10. godinu života ili da će ju navršiti do 31. decembra 1913., a ako su pohađali pučku školu, imaju prikazati i svjedočbu polaznicu.

Svi učenici imaju donijeti dva primjerka nacionalna redovito popunjena i potpisana od roditelja ili zakonitog zamjenika.

Učenicima, koji se žele podvrci prijamnom ispitu za koji razred viši od prvoga, imaju prikazati upraviteljstvu najkasnije do 6. septembra svoju molbu, kojoj će priložiti: krštenicu, zadnju svjedočbu zavoda, što su prije pohađali s propisanim dodatkom onog upraviteljstva i eventualne svjedočbe privatnih podučavatelja. Osim toga moraju iz geo metrije ili deskriptivne geometrije prikazati najmanje 6 slika, a iz prostorućnog risanja barem 6 slika prema naukovnoj osnovi onog razreda.

Učenicima, koji dolaze po prvi put u zavod, imaju platiti kod upisivanja 8 K 20 u, a svaki drugi učenik plaća 4 K i to u ime doprinosna za učila i za školske igre.

## JAVNA ZAHVALA.

Svima onima koji su prigodom smrti našega dobrog i milog supruga, odnosno oca

### Ive Mišure,

blazili našu žalost učestvovanjem sprovodu, odašiljanjem vijenaca i dupliera, k tomu ustmenim, brojavnim i pismenim tješjenjem, neka je od Boga nagrada, a od nas će biti harno spominjanje.

Osobita hvala blag. gosp. vitezcu Dinku pl. Mišuri, koji je milog pokojnika okriepio posljednjim utjeham vjere, i veleuč. gosp. dr. Dulibiću, koji je olakotio njegove teške bolove srca svojim liečničkim znanjem.

Šibenik-Mandalina, 28 kolovoza 1913. Udova Milka Mišura rođ. Živković; sinovi fra Pajo, Blaž, Šime; kćeri Vica, Zarića, Pera.